

Fagforbundet skal være en kamporganisasjon!

Taler

Jan Davidsen

Dato

17 juni 2003

Sted

Oslo

Omstendigheter

Fagforbundets konstituerende landsmøte

1 Kjære Landsmøte

For nesten 80 år siden skrev Rudolf Nilsen om sin hverdag i diktet Nr 13. Om en arbeidergård i Oslo med sult, fattigdom, alkoholisme og nød.

5

Men når dagen i nr 13 tar slutt, og natten senker seg, munner diktet likevel ut med håp.

Men ennå våker noen. Det er ganske unge menn,

10 Som bøyet over bøker leter drømmen frem igjen,
Slik den engang strålte om en vismanns gyldne penn!

Den drøm som natten avler og som dagen slår i hjel

Om Atlantis, Utopia - om en bedre lodd og del

15 Enn et liv, hvor andre eier selv ens hjerte og ens sjel.

Og det raser i de unges bitre hjerter: Våk og lær,

At du klart og nært og koldt igennem drømmens gyldne skjær

Ser veien til et land hvor Nr. 13 ikke er!

20

I dag finnes ikke Nr. 13 i Norge. Våre forgjengere sloss fram et samfunn som Rudolf Nilsen bare kunne drømme om.

Men seirene er ikke vunnet for godt. Rettighetene er ikke sikret for godt. Vi skal

25 være stolte over hva som har blitt skapt siden Rudolf Nilsens unge drømte sine drømmer. Stolte - men ikke fornøyde. De siste årene har vi sett en utvikling både nasjonalt og internasjonalt som går i feil retning.

30 Bevisste, politiske valg har gitt oss større forskjeller mellom folk i den rike verden, og gapet mellom fattige og rike land øker stadig. Arbeidslivet brutaliseres, de som ikke kan yte hundre prosent støtes ut.

Våre kollektive avtaler, pensjoner, arbeidstid, oppsigelsesvern ble kjempet fram.
35 Fellesskolen, det offentlige helsevesen og hele den sosiale infrastrukturen ble kjempet fram.

De seirene vi skal vinne i framtida - for likelønn, retten til heltid, og en mer rettferdig fordeling av godene og byrdene i samfunnet - vil også kreve at det
40 kjempes.

Vi stifter et nytt forbund, der målet er så ambisiøst som å bidra til å skape en bedre verden.
Derfor, landsmøte - la det ikke være noen tvil.
45 Fagforbundet skal være en kamporganisasjon!

Vi har valgt oss tre stolte begreper som grunnpilarer for arbeidet i Fagforbundet. Omsorg, solidaritet og samhold.

50 Store ord som forplikter. Ikke bare til hvilken politisk linje vi skal stå for. Men også hvordan vi opptrer mot hverandre internt i Fagforbundet, og hvordan vi som tillitsvalgte representerer forbundet utad. Vi skal ha evne og vilje til å ta debatter innad. Men vi skjønner også at samholdet er nøkkelen til resultater. Om vi ikke står samlet utad, forvitrer vi, og vi mister kraften til å endre og
55 påvirke.

Det er ganske nøyaktig åttititre år og fire måneder siden Norsk Kommunearbeiderforbund ble stiftet. Etter ganske få år ble navnet endret til Norsk Kommuneforbund. Formålsparagrafen som ble vedtatt i 1920, kunne
60 like gjerne vært formulert, og er like gyldig, i dag: - At søke at skaffe arbeidere best mulige lønns- og arbeidsbetingelser. - At søke kontraktør- og mellemandsvæsenet avskaffet, saa kommunens arbeide utføres av kommunen selv. - At gjøre seg gjældende i de kommunale foretagender ved en intens kontrol over arbeidsledelsen og administrasjonen.

65 (Dette med intens kontroll må jeg innrømme at jeg liker tanken på*)

Det er de samme saken vi brenner for i dag, og de samme kreftene vi kjemper
70 mot , som i 1920.

Våre kjerneverdier om Omtanke, Samhold og Solidaritet kunne gått rett inn i
datidens formålsparagraf. Og kampen mot privatiseringen stod sentralt også den
gang - den kampen ble langt på vei vunnet i de neste ti-årene. Nå kjemper vi for
å hindre at vi vender tilbake til situasjonen før 1920. Det er sannheten om
75 høyrekreftenes moderniseringsprosjekt!

Jeg vil særlig trekke fram et område der våre verdier må gjelde i dagens Norge -
kampen mot arbeidsledigheten. Der er det virkelig bruk for Omtanke, Samhold
og Solidaritet.

80 Fagbevegelsens fremste mål og kjennemerke gjennom historien er det å
utrettelig kjempe for å få hele folket i arbeid. Og det er det fortsatt.
Vi vil aldri akseptere det som nå er i ferd med å skje - at arbeidsledigheten stiger,
og stadig flere får beskjed om at samfunnet ikke har bruk for arbeidskraften
85 deres.

I dag er det nesten 100.000 arbeidsledige i Norge, og tallene har steget raskt det
siste året. Innen året er omme, kan ledigheten ha doblet seg siden regjeringen
Bondevik tiltrådte.

90 I gjennomsnitt har 65 mennesker har blitt ledige hver eneste dag mens denne
regjeringen har sittet. Det er helt tydelig at de ikke har tatt situasjonen på alvor.

Og vi må huske på at det også finnes en skjult ledighet. Det er alle de som vil
95 jobbe heltid, men som ikke får det. Og det er alle de i de grå stillingene, som i
disse trange tider kjenner en ekstra usikkerhet - fordi de aldri har fått den
tryggheten i ansettelsesforholdet de har krav på.

Forrige gang vi hadde høy ledighet, klarte vi takket være en ansvarlig
100 fagbevegelse og et sterkt faglig-politisk samarbeid å få bukt med denne samtidig
som reallønna økte, renta gikk ned og vi bygde ut velferd i offentlig sektor.
Dette er historisk - også internasjonalt. Vi er nå nødt til å gjøre det samme på ny.

105 Men det krever en ny politikk.

Mer omtanke for enkeltmennesker

Mer samhold med de arbeidsløse enn med aksjespekulanter

110 Mer solidaritet med familiene som mister inntekt enn med de med store formuer.

Vi har i mange år advart mot et samfunn der det er pengene og ikke menneskene som står i sentrum. Nå har vi langt på vei fått det. Lønnsomme arbeidsplasser
115 legges ned, og folk kastes ut i ledighet - fordi overskuddet ikke er stort nok for grådige eiere.

Vi har ikke lenger industribygging, men industriflytting.

Vi har gått fra investering i produksjon til investering i spekulasjon.

Slik kan det ikke fortsette.

120

Det er på tide å gjenreise samfunnskritikken fra arbeiderbevegelsen, for dette er snart ikke vårt samfunn lengre. Vi må si fra om at markedet ikke fungerer, kritisere når resultatene fra frisleppene uteblir, når "den usynlige hånd" ikke leverer billige boliger eller rimelig strøm slik vi ble lovet.

125

La oss huske på at det vi gjør er en del av noe større. Et av de største frihetsprosjekt i historien - byggingen av velferdsstaten.

Det er et byggverk for frihet som ikke bare er frihet fra - men også frihet til.

130

Det finnes folk som forsøker å fortelle oss at den viktigste friheten er frihet fra offentlige inngrep, fra skatter og lover og regler. Oluf Palme svarte en gang på det at da måtte de frieste folkene i verden være flyktninger på vandring gjennom ørkenen. Uten noen stat som la restriksjoner, frie til å vandre hvor de ville.

135

Men den virkelige friheten kommer jo ikke før mulighetene til å velge er der.

Høyrekreftene hevder at tida har løpt fra kollektive løsninger og at i det moderne samfunnet er det individet og ikke fellesskapet som er det viktige.

140

Men når fellesløsningene svikter er det jo INDIVIDET som taper.

Det er den enkelte som rammes.

Det er Per og Pål, Katrine og Kari - som ikke greier å stå i jobb, fordi fellesskapet, kollektivet er svekket.

Fellesskapet er en FORUTSETNING - som ligger i bønn - for mulighetene til å bruke seg selv. At det er en motsetning mellom gode fellesløsninger og frihet for enkeltmennesket er en myte.

150 I Norge ser vi at Høyre-partiene vil privatisere utdanningssektoren og åpenlyst gir kommunene dårligere muligheter til å levere et godt velferdstilbud.

Men en god skole, studiefinansiering, helsevesen for alle, en god boligpolitikk og arbeidsmarkedspolitikk gir nettopp enkeltmennesker muligheter til å utvikle og
155 utnytte sine muligheter og evner.

Derfor, kjære venner, er det vi som kjemper for frihet!

Det siste året har stått i nostalgis tegn for begge de to forbundene som nå er
160 historie. Det har vært avvikling av forbundene våre, der vi har gjort mye for siste gang. Strek ble satt for det i går. Nå skal vi bare se framover. Ingen måler oss etter hva våre to forbund har gjort før hver for oss, vi får ingenting gratis. Nå må vi leve opp til forventingene.

165 Vi får ingen pause - ingen venter mens vi får ting på plass. Medlemmene forventer at vi hjelper dem fra dag 1. Sakene avgjøres, valgkampen går ufortrødent videre, lokale tvister må løses. Vi må komme i gang.

Når folk får bruk for hjelp må vi kunne gi dem det. Det er vår eksamen, som vi
170 består eller stryker.

Da er det ingen hjelp i at avisene skriver om "det mektige fagforbundet" på landsplan.

Det er ute i den enkelte sak, det enkelte medlems problem at vi blir veid og målt
175 - ikke hvor mange utspill vi har på tredjesida i VG.

Vi har et stort og ambisiøst politisk byggverk som vi vil reise. Grunnmuren er den faglige jobben vi gjør. Tilliten vi har i de store linjer er et resultat av at vi hver eneste dag må gi resultater til alle enkeltindividene som er våre medlemmer.
180

Og vi gir mer enn bare støtte i tvistesaker, tilby forsikringsordninger og kamp for en anstendig lønn. Gjennom Fagforbundet får vanlig folk muligheten til å ta

185 ansvar og en sjanse til å påvirke samfunnet. Om ikke vanlige folk, som lever av sitt arbeid, går sammen for å styre utviklingen, er det andre som gjør det.

Det er mange som gjerne vil ha medlemmene våre. Det er mange som gjerne ser et svakt Fagforbund.

190

Arbeidsplassen og arbeidslivet er vår viktigste arena. Der skal vi sloss for rettighetene vi har opparbeidet oss, og utvikle dem videre.

195 Skal vi være sterke i framtida er det ikke godt nok å være god i det faglige arbeidet.

Det er til og med ikke nok å bli bedre enn i dag. Sammen skal vi sørge for at Fagforbundet hele tiden er best!

200

Når vi har løftet fram den yrkesfaglige satsingen i det nye forbundet er det fordi vi vet at framtida kommer til å handle om faglig kunnskap.

"Betre byrd/ du ber kje i bakken/ enn mannevit mykje" blir vi fortalt i Håvamål.

205

Alle samfunn, alle kulturer, til alle tider, har bygget på kunnskap. Kunnskap, opparbeidet gjennom generasjoner, har vært avgjørende for å beherske omgivelsene, avgjørende for samfunnets og enkeltmenneskenes eksistens.

210

Det sies at vi er på veg inn i kunnskapssamfunnet - og det stemmer.
Men det nye er ikke at kunnskap er nødvendig for økonomien vår.
Det nye er ikke at kunnskap er viktig for enkeltmenneskets levekår.

215

Det nye er at i det nye samfunnet er kunnskapen i stadig mindre grad noe konstant.

Hva som er relevant kunnskap forandres stadig raskere.
Kravet er at vi hele tiden må tilegne oss ny kunnskap, ny viten.

220

Mye av det vi lærte og kunne for ti år siden, er ikke lenger interessant.
Og om nye ti år må vi ha kunnskap på områder som vi i dag ikke har hørt om.

Hurtige endringer gjør kunnskap stadig mer avgjørende:

nye vitenskapelige oppdagelser utfordrer oss og hjelper oss
225 teknologiske nyvinninger gjør det umulige mulig
genteknologi og medisinsk forskning avslører livets innerste hemmeligheter
globale pengeflyttinger og Internetthandel forandrer vår økonomi
grunnleggende.

230 Men i forandringenes framtid er likevel noe fast: Våre grunnleggende verdier, og
viktigst av dem denne:

Alle skal ha rett til å ta del i det nye samfunnet.

Alle skal få mulighet til å realisere sitt potensiale og utvikle sin kunnskap.

Det blir noe av det alle viktigste med den yrkesfaglige organiseringen i

235 Fagforbundet. Vi må få innflytelse på utviklingen og fordelingen av
kompetansen. Vi kan ikke overlate det til arbeidsgiverne.

En politikk for mer kunnskap betyr også kompetanseheving i vår egen

organisasjon. Mange av våre tillitsvalgte og ansatte kommer fra sjikt med liten
240 eller midlere formell utdanning. Vi må bli flinkere til å stadig heve kompetansen
deres. Menneskene er også vår viktigste ressurs, som i alle organisasjoner og
virksomheter. I et samfunn med stadig høyere formelt kompetansenivå - også
hos våre motparter og myndighetene må vi være minst like flinke til å investere
og utvikle vår humankapital som dem.

245

Vi er i ferd med å få et lønnssystem basert mye på formell utdanning og
dokumentert kompetanse. Der vi på den ene siden får et press mot stadig mer
autorisasjon for å utføre oppgaver - vi vil oppleve at virksomheter og kommuner
blir dratt for retten når ting går galt, og da må man ha papirene i orden.

250 Yrkesgrupper vil også ønske å beskytte seg gjennom mankostrategier - man vil
holde andre unna egne arbeidsoppgaver for å sikre lønn og status for sin egen
gruppe. Det har ridd helsevesenet som en mare i flere år. Nå kan vi vente oss
samme tendenser i for eksempel teknisk sektor.

255 Når samfunnet utdanner flere jurister og økonomer, blir også presset stort for å
ta i bruk deres kompetanse. Politikk kan komme til å dreie seg mye om jus, når
alle juristene skal skaffe seg et levebrød, og vi kan få amerikanske tilstander med
søksmål og rettssaker om kvalitet og omfang på tjenestene - også de offentlige.
Det vil igjen legge press på myndighetene for stadig mer autorisasjoner og
260 sertifikater for å sikre seg - det er en indre dynamikk i dette.

På den andre siden gjør det at vi knytter lønn opp mot kompetanse at det blir dyrere å ha kompetente folk i jobb. Fristelsen til å importere ufaglært arbeidskraft kan bli stor. Enten direkte eller indirekte gjennom at oppgavene sendes ut av landet - man sender allerede for eksempel poteter over halve kloden for å skrelles, før de sendes tilbake til markedene.

I dag er det alt for mange ledere i vår sektor som kommer rett fra skolebenken, uten erfaringer på det området det skal drive. Vi trenger mer gjennomgående opprykksmuligheter. Jeg tror ikke på tesen om at gode ledere kan lede hva som helst. Jeg tror det er en fordel om renholdslederen har vært renholder, at kommuneingeniøren har jobbet med renovasjon eller at sosialsjefen faktisk har jobbet med omsorg. Slike sjefer har ikke bare mer kunnskap, de har også en lojalitet til sine medarbeidere og til arbeidet som skal gjøres.

I forkant av årets mellomoppgjør satte forhandlingsavdelingen seg ned og regnet på når vi ville få likelønn dersom utviklingen fortsatte med samme fart som i dag. Svaret ble 2040.

Men så oppdaget vi at vi hadde regnet feil. Det riktige svaret skulle være 2028. For lenge før det ble likelønn, vil den siste mann har forsvunnet fra offentlig sektor - dersom utviklinga fortsetter akkurat som nå.

Det må da være et gedigent tankekors. Lønna til de kvinnedominerte yrkene holdes nede - med den konsekvens at mennene rømmer.

De jobbene alle er enige om er de viktigste - de lønner man så dårlig at menn ikke vil jobbe der.

Jeg må si det - at det er viktig med styreplasser for kvinner, den kampen er viktig. Men for det store flertallet av kvinner er det kampen for en anstendig lønn og anstendige arbeidsforhold som er den viktigste likestillingssaken. Kampen for at heltid skal være en rettighet og deltid en mulighet. Jeg er veldig glad for at vi har en engasjert LO-leder med oss når vi sloss for det.

Det blir en av de aller viktigste jobbene vi skal gjøre i det ny forbundet. Forskjellene mellom menn og kvinner - systematiske ulikheter i status basert på kjønn er en av de største urettferdighetene i arbeidslivet vårt.

Vi er et stort forbund, med store muligheter for å få gjennomslag. Jeg lover at noe av det vi skal bruke mest krefter på er å vinne fram med dette.

305

Kvinner er 100 % like mye verd som menn - det skal vises i lønningsposen også. Og kvinner som ønsker det skal få være 100 % i arbeidslivet, ikke måtte være call-girls med 23.5 % stilling som kan hentes inn etter forgodtbefinnende.

310 Kjære landsmøte - likeverd og likelønn skal ut av festtalene, det skal ikke lenger være en utopi for våre barnebarn. Vi skal ha det på plass - nå!

De siste årene har det vært mye snakk om utbrenthet. For å si det litt provoserende:

315 Hvem er det som blir utbrent i vårt nye arbeidsliv? Jo, det er leger, ledere, markedsførere, børsspekulanter og dataingeniører. Renholdsbetjenter, bussjåfører, hjelpepleiere og oljearbeidere blir bare uføretrygdet.

Med dette ønsker jeg egentlig ikke å bagatellisere det alvorlige problemet utbrenthet i arbeidslivet representerer. Men jeg klarer ikke helt å motstå fristelsen til å påpeke at de sosiale forskjellene i samfunnet slår igjennom også når det gjelder hvilken oppmerksomhet ulike problemer i arbeidslivet gjøres til gjenstand for.

325 De utbrente representantene for samfunnets høyere middelklasse får vi nærmest innsikt i livshistorien til en for en, gjennom innlevende reportasjer i den kulørte dags- og ukepresse - der de i tur og orden står fram.

De langt mer omfattende og alvorlige problemer med utstøting og uføretrygding av et raskt økende antall arbeidstakere i et hardt presset arbeidsliv, får vi i beste fall presentert som statistikk, der bekymringene mer er knyttet til trygdebudsjett og nasjonaløkonomi, enn til de menneskeskjebner som skjuler seg bak tallene.

335 For det er mennesker det handler om.

Hvert enkelt menneske har fantastiske muligheter, et uendelig iboende potensial. Hvis vi gis muligheter, hvis vi får sjansen. Men vi er i ferd med å få et arbeidsliv som ikke gir folk disse mulighetene.

Hvert år støtes tusenvis av arbeidstakere ut av arbeidslivet fordi helsa ødelegges av et umenneskelig effektivitetspress.

Altfor mange klarer ikke å stå i jobb til pensjonsalderen, selv om de skulle ønske det.

345 Vi nærmer oss ledige.

For ikke å snakke om alle de som er ute av arbeidslivet av helsemessige grunner.

Nærmere en halv million arbeidstakere er enten sykmeldte eller uføretrygdte.

Den reelle pensjoneringsalderen i Norge i dag er 59 år!

Uføretrygding øker.

350 Sykefravær vokser.

Dette er våre medlemmer. Og de har det til felles at deres arbeid innebærer psykososiale belastninger knyttet til store krav og lav innflytelse på jobben, samt at de ofte arbeider alene.

355

Vi har fått et helsefarlig og brutalisert arbeidsliv.

Hva er så politikerne og arbeidsgiverne opptatt av?

Gjør de noe?

360 Tja. Det virker som om eliten, representert ved regjeringen og arbeidsgiverne kan bli enige om å:

svekke normalarbeidsdagen,

uthule arbeidstidsordningene våre,

få oss til å jobbe mer overtid og gjøre oss enda mer fleksible så vi mister enda mer

365 kontroll over fritida vår.

Det er et paradoks at endringer som fører til et hardere arbeidsliv kalles en "oppmyking" av reglene.

370 I en evaluering som ECON gjorde for Trondheim kommune konkluderes det med at "Innføring av kildesortering og anbudskonkurranse innen renovasjon har vært god forretning for Trondheim kommune, men renovatørene har betalt med dårligere arbeidsmiljø og høyere sykefravær."

375 Dette er en helt entydig erfaring fra arbeidstakernes side. Politikere og byråkrater har lært seg klisjeen om at det dreier seg om å "jobbe smartere - ikke hardere". Mens arbeidstakerne forteller om intensivering av arbeidet.

Renhold er sannsynligvis det området i samfunnet som er mest

380 konkurranseutsatt. Det vet vi at etter konkurranseutsetting får folk større areal å holde rent på kortere tid - og oftest til lavere lønn (når pensjonsordninger regnes inn).

Og det i et yrke hvor uføretrygding allerede på forhånd er den mest vanlige måten å avslutte yrkeskarrieren på.

Når arbeidstakere presses på denne måten er det altså ikke effektiv drift - men rovdrift.

390 Når folk som ikke kan yte 100 % presses ut av arbeidslivet og over på ulike støtteordninger, er det lønnsomt for den enkelte bedrift eller virksomhet, men ulønnsomt for samfunnet og den enkelte.

Et mer inkluderende arbeidsliv gjør at flere kan bidra i arbeidet med uløste oppgaver, at færre er avhengige av passive støtteordninger, og at flere kan bidra til finansiering av fellesskapet. Og dermed sikre seg blant annet lønn og pensjon, personlig utvikling og sosiale relasjoner.

Jeg var nylig på møte i Euro-LO i Praha. Dere har kanskje sett avisene som skriver om uro og demonstrasjoner i Tyskland, Frankrike og flere andre land.

400 Det handler om pensjon og andre sosiale ordninger som er under stadig sterkere press over hele verden. Vi blir rikere og rikere, fortelles det og den globale kapitalismen skulle bringe velstand til alle. Men vi har visst ikke lengre råd til å beholde tryggheten i alderdommen.

405 Også her i landet pågår det en debatt om pensjonene, Johnsen-kommisjonen jobber for fullt. Og jeg er svært spent på hva som kommer til høsten. Det er godt mulig vi kan gjøre noen endringer i dagens system - ingen er jo så villige til modernisering der det er nødvendig som oss.

410 Men det kommer ikke til å bli aktuelt at lavlønte kvinner i offentlig sektor nok en gang er de som skal betale regningen.

Kamerater, det kommer vi ikke til å godta!

Det er svært sterke krefter som vil ha kloa i våre pensjonsmilliarder. De vil

415 privatisere pensjonene, og kunne skalte og valte med dem som de vil. I et spill på verdens børser, der vi vet at trygghet og langsiktighet ofres for kortsiktig gevinst.

420 I disse dager pågår det en dragkamp om framtida til KLP - nærmest vårt eget
selskap. Fra å være et gjensidig selskap, der kommunene solidarisk har dekket
hverandre opp - og ikke minst vi som arbeidstakere har bygd opp gjennom 50 år
- vil nå enkelte gjøre om KLP til et AS, som alle andre selskaper. Det langsiktige
målet er salg eller fusjon. Og når selskapet først settes i spill forsvinner det fort
425 ut av landet, slik vi risikerer at energiselskapene våre gjør.

Noe av det første som kan ryke dersom selskapet blir et AS er KLPs mulighet til
å følge opp overføringsavtalen vår.

430 Vi kommer ikke til å sitte stille og se på dette. Vi har slått skarpskodde jurister
fra forsikringskapitalen i rettssalen før!

En av de store fordelene ved å være et stort forbund er at vi kan følge opp slike
saker, vi har de ressursene som trengs, og vi er villige til å gjøre det vi må for å
435 trygge pensjonen og framtida til medlemmene våre.

Vi bruker topp jurister, de beste finansmeglerne i landet og andre som går
igjennom argumentene for en asifisering bit for bit - og vi finner at de ikke
holder!

440

Kamerater - vi vil ikke at våre pensjoner skal styres fra en postboks på de
nederlandske Antiller eller et annet skatteparadis!

Når fagforeninger fra hele Europa møtes er det en ting som blir veldig tydelig.
445 Vi kjemper den samme kampen, mot de samme kreftene i alle våre land.
Vi blir møtt med de samme argumentene. De samme beskyldningene om at vi er
gammeldagse, umoderne og står i veien for framskrittet.

Men, kamerater.

450 Det er jo våre løsninger som er moderne.

Det er jo et framskritt når alle mennesker får rett til skole, helse, omsorg og rent
vann.

Det er rett og slett en høyere form for sivilisasjon enn alles kamp mot alle og
markedskreftenes frie spill.

455

Nå ser jeg at fylkeslegen har kommet med en knusende rapport om forholdene

ved det private sykehjemmet Risenga i Asker. Solveig har fått oppreising etter det behandlingen hun fikk, og ansvaret er plassert der det hører hjemme. Hos
460 ledelsen ved sykehjemmet og hos politikerne som holder sparekniven, ikke hos et personale som gjør det de kan. Solveigs pårørende løfter nå saken inn i rettssystemet.

Men det som er blitt avdekket i eldreomsorgen gjør meg egentlig rasende.
465 Rasende på det som har skjedd - og de mange hyklene som står fram som rystet. Også de lokale og sentrale Frp og Høyre politikerne, med John Alvheim og sosialminister Schou i spissen er svært "opprørte" og "sjokkerte". De burde skamme seg!

470 Det har nemlig ikke manglet på advarsler. Når bestemor settes ut på anbud til den som vil gjøre jobben billigst mulig, er det nødt til å gå utover kvaliteten. Det har både Norsk Kommuneforbund, Norsk Helse- og sosialforbund og andre arbeidstakerorganisasjoner fortalt Høyre og Fremskrittspartiet i årevis. Våre advarsler ble avfeid som skremselspropaganda - men dessverre fikk vi rett.

475 Vi ser nå for alvor konturene av et samfunn der mennesker bare er brikker, tall i kolonner i stedet for en verdi i seg selv.

Samfunnet - der vi alle er kunder, og ikke borgere. Der de med penger kan kjøpe
480 seg gode tjenester, mens lange køer venter på andre.

Samfunnet - der man gir hjemmehjelperne et kvarter per bruker. Hva slags omsorg blir det av sånt?

485 "Mer igjen for pengene", var kravet til våre medlemmer fra Høyres landsmøte. De vil ha mer igjen for pengene fra hjelpepleiere og andre som tjener rundt 230 000 kroner i året. Høyre snakker som om offentlig ansatte representerer vårt største samfunnsproblem.

490 Vi har blitt kontaktet av mange medlemmer, som vil fortelle sin historie, etter at Høyre har gått til angrep på dem.

Våre medlemmer - som er opptatte av å behandle folk som mennesker, ikke som maskiner der man putter mat inn i ene enden og skifter bleier i den andre.

495

Det er jo slik det er naturlig å tenke på andre. Det er slik det er naturlig å organisere samfunn. Det er slik vi lever i familiene våre. I samspill. Der vi støtter opp om hverandre.

500

Det er naturstridig å bygge samfunn rundt konkurranse, der den enes død er den andres brød.

505

Selvsagt kan vi gjøre ting bedre og mer effektivt i kommunene som alle andre steder. Men når det i år legges opp til en økning i privat forbruk som er sju ganger større enn økningen i fellesforbruket, så er det ikke "effektivisering" som ligger bak.

510

Det er ikke mer effektivt å bruke penger på skinnsofa og DVD-spillere enn veier, skoler og sykehjem. Det er en bevisst politisk prioritering som ligger bak. Der skattelettelser til de rike er det viktigste. Vi må være klare, hva er det vi ønsker.

515

Med en klok bruk av ressurser kan man få gjort mer enn med en dårlig bruk at det man har. Men om man har for lite nytter det ikke hvor effektive man er - det strekker likevel ikke til.

520

Etter min mening er det likevel store muligheter i arbeidslivet, både i kommunene og andre steder - dersom man frigjør seg fra den ideologiske tvangstrøen, og tenker virkelig nytt.

En effektiv kommune må gi sine ansatte trygghet og forutsigbarhet, men også være:

525

Dynamisk - framfor statisk
Langsiktig - og ikke kortsiktig
Og involverende i stedet for ekskluderende - i arbeidet for å bli effektiv.

530

Det er tre ting på en gang - minst!

Men det finnes faktisk måter å jobbe på som oppfyller alle disse kravene, som et forvaltningsmessig Colombi egg - for ikke å si Kinderegg!

Som gir en organisasjon som kan møte behovene hos innbyggerne når de

endres. Antall unger i barnehagealder svinger, det samme gjør antall pleietrengende eldre.

540 Vår modellkommunemetodikk, som har vært utviklet og prøvd ut i Steinkjer, Porsgrunn og Sørumsund er et nedenfra-og-opp-prosjekt, der medarbeidernes kunnskap, innsikt og erfaringer mobiliseres.

Evalueringer viser entydige, positive resultater - en vinn-vinn-vinn-situasjon for kommune så vel som for brukere og ansatte.

545

Og det er ikke en påstand fra meg eller Fagforbundet. Metodikken er gjennomgått av ASPLAN analyse og Norsk Institutt for By- og Regionsforskning. Det er Erna Solberg og Viktor Normann som har bestilt og betalt for forskningsrapporten.

550

Hovedfunnet er at vårt alternativ er det beste når det tenkes mer enn en anbudsperiode framover. Konkurransetsetting gir kortsiktige gevinster som gradvis reduseres gjennom kommende anbudsrunder. Derfor har vi også så mange eksempler på at tjenester føres tilbake til kommunal drift og regi.

555

Forskerne viser i evalueringen at modellkommune-metodikken gir klare langsiktige gevinster, bl.a bedre samarbeidsformer, kulturendring, større tilfredshet hos innbyggere og ansatte og større ansvar og muligheter ute i førstelinjetjenesten.

560

Vi har dessverre ikke blitt løpt ned av politikere som vil ha vår hjelp til å bruke disse metodene. Eller medier som vil dekke det. Men vi er altså klare til å hjelpe til med omstilling, virkelig modernisering og fornyelse fra Fagforbundets side - slik de to gamle forbundene alltid var det!

565

Kamerater.

I dag blir hjemlige problemer likevel små mot det som utspiller seg blant annet i Midtøsten. . Vi har fått en spiral av vold som stadig trappes opp. Men vold kan
570 aldri løse slike konflikter. For hver dag vokser hat og fortvilelse, og vi kommer enda lenger bort fra en løsning.

Vi må ta avstand fra all terror, fra bomber og aksjoner mot uskyldige sivile. Men

575 Israels okkupasjon er det som driver fortvilte palestinere til uakseptable midler.
Det er forskjell på det å okkupere og det å være okkupert.
Det er viktig å minne om at våre grunnpillarer om omtanke, samhold og
solidaritet er grenseløse. Derfor skal vi engasjere oss og ta ansvar, ikke bare i vårt
eget land men i hele verden.

580 I 1990 hadde FN et Barnetoppmøte hvor verden satte seg en del mål som skulle
nås innen 2000.

Barnedødeligheten skulle reduseres med en tredel, mødredødeligheten skulle
585 halveres.

Alle barn skulle sikres adgang til rent vann og hygieniske sanitærforhold.
Analfabetisme blant skulle halveres, og barn skulle få økt beskyttelse, spesielt
under væpnet konflikt.

590 Ti år skulle verden bruke.

Kjære landsmøte
Vi klarte ingen av målene.

595 2 og en halv milliard mennesker mangler tilgang til sanitære forhold.
Over en milliard mennesker har fremdeles ikke tilgang på rent drikkevann.
En halv million jenter dør som resultat av svangerskaps- eller
fødselskomplikasjoner

600 Og fremdeles dør 10 millioner barn hvert år av årsaker som kunne vært
forhindret
1,5 millioner barn dør rett og slett av diaré.

I Norge har vi av og til ett minutters stillhet for å minnes noen som er gått bort.

605 Hadde vi hatt ett minutters stillhet for hver av disse barna under fem år som dør i
2003, kunne vi ikke snakket med hverandre igjen før i juli 2022.

Var målene for ambisiøse?

610 Nei selvsagt var de ikke for ambisiøse.

Vi gjorde bare så altfor lite.

615

Nå setter vi oss nye ambisiøse mål:

Den nederlandske utviklingsministeren fortalte i FN at hun hadde vært i en skoleklasse og stolt presentert målet om at innen 15 år skulle ingen barn lengre dø av sult

620

Men i skoleklassen tar en 9-åring mot til seg, og spør ministeren:

- Hvorfor skal dere vente i 15 år?

625

Det er jo det eneste fornuftige spørsmålet.
Hvorfor skal vi vente i 15 år?

Vi har satt i gang en verdensomfattende "kamp mot terror" fordi ikke flere uskyldige skal dø av bomber eller styrtende fly. La oss lage en tilsvarende kamp mot den terroren det er at fullstendig uskyldige barn dør fordi vi ikke klarer å fordele ressursene i verden rettferdig!

630

Noen tegner et bilde av en strøm av penger fra oss i den rike verden, til de fattige.

635

Sannheten er den motsatte. Den tredje verden betaler ni ganger mer i renter og avdrag på gjeld enn de får i u-hjelp! Og tvinges til å kutte i utdanning og helse for å betale oss.

Vi er i virkeligheten vitne til en ubegrenset grådighetskultur.

640

De 200 rikeste i verden tjener like mye som de 2,5 milliarder fattigste. Ja, tre familier, Bill Gates, Sultanen av Brunei og Walton- familien har en formue som tilsvarer den årlige inntekten til 600 millioner mennesker i de fattigste landene.

645

Opsjoner, spekulasjoner og fiktive regnskap sikrer enorme fortjenester til enkeltmennekser.

Dere har hørt om Enron. Det var det 7 største selskapet i USA, fikk skryt av analytikere og presse. Så ble det avslørt at de hadde gjemt unna en gjeld på over

650

1000 milliarder kroner.

655 Så begynte man å se nærmere på flere av de andre suksessene på børsene i USA og etter hvert i Europa, Intellinet, World.com, Xerox, Vivendi.

Alle disse, og flere til, har gjemt unna underskuddene.
Problemene kom ikke fram i regnskapene.

660 Fasadene var fine og kursene steg.
Ansatte og folk flest investerte sparepengene og framtida si der.
Så var alt råttert under overflaten.

Det største problemet til markedøkonomien er alt som ikke telles med.
665 Alt som gjemmes bort.
Alt man ikke ser eller skriver om.
Som fattige med AIDS.

Eller i miljøpolitikken:

670 På overflaten ser det bra ut.
BNP øker. Forbruket stiger. Vi blir rikere og rikere.

Men hadde vi hatt skikkelige revisorer, ville vi sett at bildet var annerledes.

675 Med alle våre titusener av økonomiske småundre er vi i ferd med å ødelegge det største underet av alt - naturen selv.

- Vi er i ferd med å overbelaste de økologiske systemene som bærer oss.
680 Regnskog, vann, matjord,
- Vi fortsetter utryddelsen av titusener av arter som vi deler denne planeten med.

Genmateriale forsvinner for alltid, forskerne roper i fortvilelse - livets bibliotek står i brann.

685 - Vi blir 100 millioner flere mennesker på jorda hvert eneste år. Alle må skaffes mat.
- Vi er i ferd med å endre på selve klimaet på jorda.

Seks milliarder mennesker bruker nå rundt tjue prosent mer en klodens samlede
690 biologiske kapasitet tilsier. Det betyr at jordens økosystemer sakte tæres ned.

Med dagens veksttrender vil trenge en biologisk kapasitet tilsvarende hele to kloder innen 2050.

695

Spørsmålet blir: hvem er det som skal redusere utslippene og forbruket?
Er det lille rike Norge eller kanskje noen helt andre?

Noen ganger sies det at det er viktigere hva Kina gjør enn hva Norge gjør.

700

Norge står jo for så lite av verdens totale utslipp.
Det spiller ingen rolle hva vi gjør.

Men er det da ikke sånn at alle mennesker har rett til den samme levestandarden,
den samme retten til sin del av ressursene?

705

Da må de jo også ha den samme retten til å bruke fossile brensler?

Carl I Hagen kan si: Vi kom først, vi har karet til oss til ressursene, og vi har
tenkt å fortsette med det.

710

Det spiller ingen rolle hva vi slipper ut.
Det spiller ingen rolle hva vi spiser og drikker, hvor vi reiser, hva vi kaster, hva vi
koster!

715

Men vi kunne vel aldri tenke slik.

Dette er jo et moralsk spørsmål.

Det er jo et spørsmål om å skape en framtid for alle, eller for de få.

720

Og vi nordmenn er blant de verste, vi er et av de land der vi sliter mest på
naturressursene. Om alle skulle bruke like mye som oss ville vi trenge ikke bare
to, men fire jordkloder. Personlig kunne jeg gjerne tenke meg bare en ekstra - der
vi kunne plassert Fremskrittspartiet.

725

Vi vil ikke være miljøpolitikkenes ENRON!
Vi skal ha tallene på bordet.
Vi skal ha orden i regnskapene.
Vi skal ikke velte byrdene over på framtidige generasjoner.
Vi skal lage politikken for framtida.

Men kjære venner.
Det krever kraft og mot og selvtillit.
Og det krever tøffe valg.

735

Vi trenger ikke mer populisme.
Vi trenger ikke politikere som løper rundt og innbiller oss at vi kan få alt.

740

Vi trenger noen som tør å si at vi ikke kan bruke opp oljefondet i løpet av en generasjon
Vi trenger noen som tør å si at vi må ha bensinavgifter for å redde klimaet
Vi trenger noen som tør å si at ikke forbruket kan vokse uhemmet

Det krever et større mot.

745

Vi er en bevegelse bygd på en ideologi om solidaritet, som også omfatter andre enn oss selv. Vi må gjøre denne jobben.
Der vi setter mennesket i sentrum, i samspill med natur og miljø. Da trenger vi virkemidler og rom for felles handling, og ikke et samfunn der konserner uten tanke for annet enn profitt styrer alt.

750

Miljøorganisasjoner, solidaritetsorganisasjoner, forbrukerorganisasjoner og fagbevegelsen.

Vi sloss mot de samme kreftene fra forskjellig ståsted.

755

Miljøorganisasjoner - som kjemper mot global oppvarming og utryddelsen av de artene vi deler denne planeten med.

Solidaritetsorganisasjoner - som står opp mot voksende fattigdom og økende sosiale skiller.

Forbrukerorganisasjoner - som ikke vil ha dårligere offentlige tjenester og

760

helsefarlig privatisert vann.

Det handler om de grunnleggende ting - hvilke verdier et samfunn skal bygge på.

765

Omtanke
Samhold
Solidaritet

770 Vi har en stolt historie som bygger på disse verdiene.

Om å skape et samfunn som inkluderer alle.

Derfor markerer vi i dag en ny begynnelse.

775 Fordi vi ennå ikke har virkeliggjort vår drøm om et rettferdig samfunn.

Drømmen om rettferdighet, drømmen om fred, drømmen om å få slutt på sult, nød, undertrykking.

780 Fagforbundet skal holde fast på den.

Takk for meg.

Kilde

785 <http://www.fagforbundet.no>

Emner

Fagbevegelsen, Landsmøtetale

URI

790 <https://www.virksommeord.no/tale/fagforbundet-skal-vaere-en-kamporganisasjon>

795

800

805